

Protokol

over

forhandlingerne ved Det norske arbeiderpartis 14de landsmøde

afholdt i Kristiania den 24de, 25de, 26de og 27de mai 1900.

Aabningsmøde.

Mødet aabnedes torsdag den 24de mai 1900 kl. 10 formiddag i Kristiania arbeiderfamsunds store sal. Den fungerende ordfører, Chr. H. Knudsen, ønskede repræsentanterne velkommen, idet han betonedede den store og vidtrækkende betydning af landsmødets forhandlinger. Han udtalte haabet om, at disse maatte være præget af samdrægtighed og enighed — til lykke og fremgang for det arbejdende folk.

Som fuldmagtssomite valgtes: A. Johnsson, J. Edb. Retvedt, E. Svedberg, Edb. Olsen og R. Kristensen.

Somiteen indstillede paa godkjendelse af samtlige fuldmagter, med undtagelse af repræsentanten for Den faglige landsorganisation, hr. Jensens. I anledning fuldmagtssomiteens indstilling opstod der endel debat, hvorunder hr. C. Jeppesen fremsatte forslag om, at baade „De samv. fagforeninger“s og „Den faglige landsorganisation“s repræsentanter skulde tilstedes adgang til mødet, men uden stemmeret.

Somiteens indstilling godkjendtes med undtagelse af indsigelsen mod „D. fagl. landsorganisation“s repræsentant, hr. J. Jensen, der forkastedes.

Dernæst forkastededes C. Jeppesens forslag.

Følgende repræsentanter var fremmødte:

Judenbys.

Ar. a arbeiderfamsund:

Rjøbm. C. Jeppesen.
Journalist H. Hansen.
Guldsmed M. Nilssen.
Redaktionssekretær A. Buen.
Skredder L. Rasmussen.
Typograf Joh. Rogne.
Bager R. Kristensen.
Forretningsfører D. Jensen.
Pianostemmer P. Elfsæther.
Fhv. lagerformand Edb. Olsen.

Mekanikernes forening:

A. Amødt.
Enok Olsen.

Den typografiske forening:

Gottfred Samuelsen.
Jak. Gøpøledal.
Chr. Hansen (suppleanten H. Jansen mødte første dag).
Ole H. Tøkerud.
D. Ruud.
A. L. Solli.

Bagerfvendenes forening:

A. Bay.
R. Følstedahl.

Bygningsfmedkernes fagforening:

Th. Johnsen.

Cementarbeidernes forening:
 Helge Nilsen.

Skrue- og naglearbeidernes forening:
 E. Aulie.

Hjula arbeiderforening:
 Oskar Johansen.
 Oskar Jensen.

Bliffenslagernes fagforening:
 R. Kristiansen.
 D. P. Johnsen.

Hjula kv. arbeiderforening:
 Helga Olsen.

De kv. fyrstikarb. forening:
 Mathilde Olsen.

Abisbudenes forening:
 Anna Andersen.

Kr.a møbelsnedkerforening:
 Oscar Pedersen.
 Andreas Wichmann.

Pladearbeidernes forening:
 Aug. Kristensen (suppleant for G. Lindahl).

Skræddersvendenes forening:
 H. Jensen.

Kr.a formerforening:
 O. Pedersen.
 J. Karlsen.

Den socialdemokratiske forening:
 Rjebmand G. Tuft.
 Fru Kristiane Jensen.

Kr.a cigararbeideres forening:
 A. Kristiansen.

Kristiania forfeskjærerforening:
 R. Jørgensen.

Kr.a løssarbeideres forening:
 D. Blyth.
 Fritjof Larsen.

Murarbeidernes forening:
 A. Stenberg.
 D. Johannessen.
 H. Svendsen.
 D. Olsen.

„Markus Thrane“:
 Frk. Helene Ugland.

Arbeiderpartiets kvindeforening:
 Fru Marie Larsen.

Telefonarbeidernes forening:
 Kr. Stenrud.

Hjulmagernes forening:
 J. Gulbrandsen.

Bødkersvendenes fagforening:
 Fr. Johansen.

Fyrstikarbeidernes forening:
 Aug. Johansen.
 P. Frantsen.

Skotskjarbeidernes forening:
 Joh. Johnsen.
 Chr. Jessen.
 M. Bakke.

Sadelmagernes forening:
 D. Wærnes.

„Freiheit“:
 Alphons Meyer.

Ølbryggeriarbeidernes forening:
 A. Karlsen.
 J. Karlsen.

Murernes union:
 A. Guldbrandsen.
 Sverre Jversen.
 D. Dieseth.
 J. H. Werner.
 Thorsø.

T. Braathen (mødte som suppleant for S. Pettersen).

„Manhem“:
 J. D. Pettersson.

De samb. fagforeninger:
 Snedker N. Olsen.
 Bogtr. Chr. H. Knudsen.

Den faglige landsorganisation:
 Forretningsfører J. Jensen.

„Vorwärts“:
 E. Lauck.

Malersvendenes forening:
 P. Myhre.
 E. Winnje.

Smødenes fagforening:
 Hjalmar Bay.

Stenhuggerens fagforening:
 August Nilsen.

Handskemagernes forening:
 H. Kehler.

Udenbys.

Østers socialdemokratiske klub:
 J. Ebb. Retvedt.

Fredrikstad haandværkslag:

Maler A. Berggraf.

Stenhugger E. Svedberg.

Maler H. Andrejen.

Baadbygger Isdahl (mødte ikke).

Drammens arbeiderparti:

Bryggearbejder A. Nilsen.

Kjøbm. G. M. Gunderjen.

Moss og omegns arbeiderforening:

B. E. Gulbrandsen.

B. Reinholdt (mødte ikke).

Hvaler demokratisk klub:

Stenhugger D. E. Engdahl.

Stavanger socialdemokratiske forening:

A. Wereide.

Det norske sten-, jord- og bergarb.forb.:

Olav Strøm.

Gustav Johansen.

Drøbak's arbeiderforening:

R. Knudsen.

Bergens afdeling:

H. M. Olafsen.

Claus Nicoll.

Arbeiderpartiets kvindeforening, Røros:

Fru Thora Kristiansen.

Hougsunds arbeiderforening:

Anders Jensen.

Gunstein Anderson.

Desuden mødte partistyredelemmerne

A. Hazeland og A. Johnsson.

Til ordstyrere valgtes E. Jeppesen og J. Edv. Retvedt. Til sekretærer valgtes Gottfr. Samuelsen og A. Wereide.

E. Jeppesen indtog ordstyrerpladsen.

Først behandlede forslag til forretningsorden, fremsat af Olav Strøm og D. Jensen og vedtoges saalydende:

„Til at lede landsmødets forhandlinger vælges to ordstyrere, der vekselvis og efter sig imellem afgjort orden leder mødets forhandlinger. Ønsker den ledende ordstyrer at delta i debatten, skal han overlade ordstyrerpladsen til den anden ordstyrer.

Den ledende ordstyrer bør søge at

faa behandlingen af den foreliggende sag afsluttet, førend selskabsmødet slutter, og har derfor ret til at stille forslag om debattens afslutning med de indtegnede talere samt tidsbegrænsning for talerne.

Naar det er vedtaget at afslutte debatten med de indtegnede talere, kan ikke andre talere indtegnes end forslagsstilleren, ordføreren for den forslagsstillende afdeling eller et nedsat udvalgs ordfører.

Til at føre forhandlingsprotokollen vælges mødet 2 sekretærer.

Protokollen skal indeholde diskussions-emnerne og de i forbindelse med disse fremsatte forslag og faldende beslutninger.

Ved hvert mødes begyndelse opraaber den fungerende sekretær repræsentanternes navne. De ved opraabet fraværende antegnes i protokollen.

Der afholdes almindelig 3 møder daglig, nemlig formiddag fra kl. 9—12, eftermiddag fra kl. 2—4.30 og fra kl. 5—7.30.

Alle forslag skal fremlægges skriftlig til ordstyreren, undertegnet med forslagsstillerens navn.

Efterat den ledende ordstyrer har erklæret debatten om en sag for afsluttet, kan intet forslag stilles.

Alle afstemninger, med undtagelse af styrevalgene, foregaar ved haandsopraaening. Kun naar ordstyreren er i tvivl eller naar 10 repræsentanter forlanger det, foregaar afstemningen ved navneopraab. Ved afstemning ved navneopraab indtegnes repræsentanternes stemmegivning i protokollen.

Ved hvert formiddagsmødes begyndelse oplæser den fungerende sekretær protokollen for den foregaaende dag, og dens godkjendelse sættes under afstemning. Protokollen for mødets sidste dag refereres til godkjendelse senest en time efter forhandlingernes afslutning.

Forslagsstillere eller indledere har ret til at benytte ubegrænsket tid til indledningsforedrag, 15 minutter til første og 5 minutter til anden replik.

Engen har ret til at have ordet mere end 15 minutter og 3 gange i samme sag, medmindre mødet dertil giver sit samtykke.

Repræsentanter, som forlanger ordet til forretningsorden, tilstaaes ikke mere end et minuts taletid."

Mødet hæbet kl. 2.

Eftermiddagsmøde 24de mai kl. 4.30.

Ordstyrer: J. Edb. Retvedt.

Sekretær: N. Wereide.

Nabneopraab foretoges og det viste sig, at følgende repræsentanter var fraværende: G. Anderson.

Ordstyreren refererede beretning og regnskaber for de forløbne 3 kvartaler, ligesom beretning for Bergens afdeling refereredes. Da denne sidste først var indløbet paa mødet, besluttedes den trykt i protokollen.

Beretningens godkjendelse besluttedes udsat til senere i mødet.

Regnskaberne godkjendtes enstemmig.

Punkt 4 paa dagsordenen: „Arbejderkommissionens forslag til folkeforsikring“ indleddes af hr. advokat N. Hazeland, der ved indledningsforedragets slutning fremsatte følgende forslag til resolution:

„Landsmødet udtaler sin glæde over det fra den parlamentariske arbejderkommissionens flertal fremkomne forslag, forsaavidt derved tilsigtes en det hele folk omfattende betryggelse økonomisk mod følgerne af arbejdsinvaliditet. Den maade hvorpaa flertallet foreslaar invaliditetsforsikringen gennemført, kan mødet derimod ikke gi sin tilslutning. Den eneste retfærdige, praktisk fuldt effektive, principielt holdbare løsning, som ogsaa den, der stemmer afgjort bedst med det store flertals interesser blandt befolkningen paa landet saavel som i byerne, er efter mødets mening, at de nødvendige udgifter dækkes ikke gennem indskud af de

forsikrede, men helt gennem den almindelige beskatning.“

Den videre behandling af dette punkt paa dagsordenen udsattes til fredag formiddag.

Mødet hæbedes kl. 9.

Møde fredag 25de mai kl. 9.15.

Ordstyrer: E. Jeppesen.

Sekretær: Gottf. Samuelsen.

Sekretæren foretog nabneopraab.

Fraværende: D. Johansen, N. Jensen, Anna Andersen, N. Gulbrandsen og G. Anderson.

Derefter fortsattes behandlingen af punkt 4 paa dagsordenen.

Edb. Olsen havde først ordet til et modforedrag til advokat Hazelands indledningsforedrag, hvorefter der opstod endel debat.

Under behandlingen fremkom følgende 2 tillægsforslag til Hazelands forslag til resolution:

1. Fra Anders Jensen (Hougsund):

„Mødet finder, at den mest praktiske løsning af dette spørgsmål er dets ordning kommunalt, saaledes, at hver kommune bestemmer pensionens størrelse; den skal være lig for alle, dog ikke over eller under den af stortinget fastsatte grænse.

Skatten udlignes af den nuværende ligningskommission, saaledes at de tre fjerdeparten udlignes progressivt paa formue og indtægt og en fjerdepart udlignes af statskassen.“

2. Fra Chr. H. Knudsen:

„Mødet udtaler sig endvidere mod den i kommissionens forslag foreslaaede klasseinddeling hvad pensionerne angaar, idet man udgaar fra, at pensionen maa være lige for alle, kun med den forskjel, som de forskellige landsdeles mer eller mindre kostbare levevilkår tilfiger.“

N. Wereide fremsatte følgende forslag:

„Landsmødet udtaler som sin overbevisning, at den bedste og retfærdigste ordning angaaende dækning af pension ved indtrædende arbejdsinvaliditet er at skaffe midlerne tilbeie gennem den almindelige direkte beskatning.

Dog finder mødet under de nuværende forhold at maatte gaa med paa at fremme den parlamentariske arbejderkommissions flertalsindstilling, da det ellers er udsigt til, at arbejderne endnu for en længere tid vil gaa glip af enhver pension ved indtrædende arbejdsinvaliditet.“

Bed alternativ votering mellem advokat Hazelands og A. Wereides forslag, bifaldtes førstnævntes mod 6 stemmer, der afgaves for A. Wereides forslag.

Bed votering over tillægsforslagene faldt først Anders Jensens mod 5 stemmer, dernæst Chr. H. Knudsens med 45 mod 31 stemmer.

Mødet hævedes kl. 12.15.

Eftermiddagsmøde 25de mai kl. 2.15.

Ordstyrer: J. Edb. Retvedt.

Sekretær: A. Wereide.

Som første sag behandlede et forslag fra C. Tuft om, at partistyret henvender sig til advokat Hazeland med anmodning om tilladelse til at lade hans foredrag trykke som brochure, hvilket vedtoges.

Derefter behandlede punkt 2 b.:

„Bladkontingentens forhøielse for udenbys abonnenter til kr. 1.80 kvartalet.“

Chr. H. Knudsen indledede.

Efter en lang debat, under hvilken der blev foreslaaet navneopraab ved afstemningen, vedtoges forhøielsen med 47 mod 35 st.

8 fraværende; 4 deltog ikke i afstemningen.

De 47 var følgende:

M. Rilsen, A. Buen, D. Jensen,

Chr. Hansen, Tøkerud, Ruud, A. L. Solli, Folkedahl. H. Jensen, E. Pedersen, C. Tuft, Kristiane Jensen, A. Kristiansen, R. Jørgensen, D. Blyth, J. Larsen, H. Svendsen, Marie Larsen, Kr. Stenrud, J. Guldbrandsen, Fr. Johansen, Aug. Johansen, P. Franzen, J. Johnsen, Chr. Jessen, M. Bakke, D. Wærnes, R. Olsen, Th. Johnsen, Helge Rilsen, Oscar Jensen, R. Kristiansen, D. P. Johansen, Helga Olsen, H. Keyser, Oscar Pedersen, P. Myhre, E. Winnje, Aug. Rilsen, P. C. Guldbrandsen D. C. Engdahl, Olav Strøm, Gustav Johansen, R. Knudsen, Thora Kristiansen, Chr. H. Knudsen, J. Jensen.

De 35 var følgende:

C. Jeppesen, H. Hansen, E. Rasmussen, Joh. Rogne, R. Kristensen. P. Elfsæter, Edb. Olsen, A. Namodt, Enok Olsen, Jak. Gopledal, A. Bay, Aug. Kristensen, A. Stenberg, D. Johanneesen, D. Olsen, Helene Ugland, A. Meyer, S. Jversen, D. Dieseth, J. H. Werner, Thorsøe, T. Braathen, T. D. Pettersen, C. Lauck, E. Aulie, Mathilde Olsen, Anna Andersen, Hjalmar Bay, J. Edb. Retvedt, A. Berggraff, E. Svedberg, H. Andresen, A. Rilsen, G. M. Gundersen.

De 4, der undlod at stemme, var: Gottfr. Samuelsen, A. Wereide, H. M. Olafson og Claus Nicoll.

8 var fraværende.

C. Jeppesen fremsatte forslag om, at mødet skulde fravige forretningsordenen og fortsætte behandlingen af budgetforslagene, indtil man var færdig med disse sager, hvilket forslag vedtoges.

Budgetforslagene behandlede enkeltvis.

Forslag til budget for Det norske arbeiderparti fra 1ste april 1900 til 1ste juli 1901 vedtoges mod 7 stemmer.

Forslag til budget for „Social-Demokraten“ for tidsrummet 1ste juli

1900 til 30te juni 1901 vedtoges mod 7 stemmer.

Ved mødets slutning indleveredes forslag fra hr. Thorsøe, saalydende:

„Undertegnede foreslaar, at der udgaar opfordring til partisforeningerne og partimedlemmer om at tegne aktier for 10 kr. til ophjælp af partiorganets finansielle status.“

Mødet hæbedes kl. 9.30.

Møde lørdag formiddag kl. 9.

Ordstyrer: C. Jeppesen.

Sekretær: Gottfr. Samuelsen.

Protokollen for gaarsdagens møder oplæstes og godkjendtes.

Ved nabneopraab viste det sig at følgende repræsentanter var fraværende: Karl Kristensen, Elsäter, D. Johansen, D. Jensen, H. Svendsen, A. Jensen.

Som første sag forelaa godkjendelse af aarsberetningen, som enstemmig godkjendtes.

Den fra partiets afdelinger i Bergen fremsendte beretning, som i tidligere møde besluttedes indtaget i protokollen, var saalydende:

Beretning:

I aarets løb er tilsluttet partiet 4 foreninger med et medlemsantal af tilf. ca. 250, nemlig: Bagerisvendenes forening af 1897, Korstjærernes-, Jernskibsbjgernes- og Mursvendenes fagforeninger.

Fremover høsten 1899 og vaaren 1900 afholdtes — delvis sammen med Socialdemokratisk forening — en flerkhed af politiske møder i Bergen og tildels i omliggende fabriks-centrer og vedtoges overalt udtalelser, der gik i retning af, at arbeiderne iaar burde gaa sammen ved forestaaende stortingsvalg.

I henhold hertil indbød Berg. afd. af Det norske arbeiderparti styrelserne for de større faglige som politiske arbeiderorganisationer i vor by til drøftelse

af spørgsmaalet. I dette møde, hvor stemningen var for samarbeide, vedtoges henvendelse til de bergenske arbeidere om samarbeide ved forestaaende stortingsvalg paa følgende program og repræsentationsbetingelser:

Program:

1. Norges selvstændighed gennemført ved eget norsk udenrigsstyre og eget norsk konsulatvæsen. Beslutning angaaende konsulatsagen fattes i løbet af valgperioden.
2. Arbeide for voldgift og neutralitet.
3. Forsikring mod erhvervsudhygtighed, omfattende hele det norske folk.
(Arbeiderpartiets repræsentanter bemærker, at efter deres opfatning gir forsørgelsespecipet det saavel retfærdigste som mest praktiske grundlag for samfundets omsorg for de erhvervsudhygtige, men at de ogsaa anser en ordning paa grundlag af en demokratisk gennemført folkeforsikring som et betydningsfuldt fremskridt).
4. Videre statsforanstaltninger for at skaffe arbeiderne lettere og billigere adgang til at erholde jord og egne hjem.
5. 8-timers-dagen indføres for statens arbeidere og i alle sundhedsfarlige bedrifter.

Repræsentationen

ordnes saaledes: Det norske arbeiderparti udpeger af og blandt sin midte 1 stortingskandidat og suppleant, venstrearbeiderne 1 kandidat og suppleant og storvenstre 2 kandidater og suppleanter.

Fra en flerkhed af foreninger er kommet svar, der gaar i retning tilslutning til forannævnte.

Det norske arbeiderparti synes at ha faat et fodfæste i Bergen nu som aldrig før, saa vi nærer de bedste forhåbninger for fremtiden.

Partiet har iaar som ifjor ledet demonstrationerne 1. og 17. mai sammen med de samb. fag- og arbeiderforeninger.

Partiets indtægter til dato er kr. 149.36.

Do. udgifter til do. = = 112.95.

Afdelingen har desværre endel gjæld, men har man det haab inden altfor lang tid at faa denne afbetalt.

Man sender de bedste ønsker og hilsener til landsmødets deltagere.

Bergen, 20. mai 1900.

For repr. for Bergens apd.:

Franken Eidsvold,
sekretær.

Man gif derefter over til dagsordenens punkt 9: „Partiets forhold til ædruelighedsarbeidet“ (efter forslag af Hongsunds arbeiderforening).

Gunstein Anderson indledede og fremsatte tilslut følgende resolution:

„1. Landsmødet ser i rusdriften et socialt onde, der svækker folket aandelig, legemlig, moralsk og økonomisk. Det yder derfor det private og offentlige arbejde for større ædruelighed sin anerkjendelse. Det anbefaler partiets foreninger at ordne sin økonomi uafhængig af rusdriften, ligesom partiets presse bør ofre sagen saa stor opmærksomhed som muligt.

2. Landsmødet slutter sig til kravet om en ensartet lovgivning for brændevin, øl og vin, og for ølets beskættning efter alkoholstyrken.

3. Folket bør ved direkte afstemning selv afgjøre, om handel med berusende drikke skal finde sted inden kommunen. Statens indirekte understøttelse af brænderibedriften bør ophæves.“

Typograf D. Ruud foreslog:

„Mødet udtaler, at arbeidet for ædruelighedens fremme er paafrævet, dog formener man, at dette ikke sker ved

skattepaalæg eller forbudsforanstaltninger i lovgivningen, men at den bedst fremmes gennem den oplysning, vi søger fremmet blandt masjerne.“

Rehser foreslog, at landsmødet forøvrigt udtaler sin tilslutning til Skiensresolutionen af 1895.

Ved alternativ votering mellem hr. Gunstein Andersons og D. Ruuds forslag, vedtoges sidstnævntes med 54 mod 22 stemmer, der afgaves for hr. Gunstein Andersons.

Derefter optoges til votering følgende punkt af Gunstein Andersons forslag:

„Landsmødet slutter sig til kravet om en ensartet lovgivning for brændevin, øl og vin og om ølets beskættning efter alkoholstyrken,“ hvilket vedtoges mod 4 stemmer.

Rehser's forslag forkastedes med 42 stemmer.

Dagsordenens punkt 3: „Forslag til forandring i partiprogramet“fattes saa under behandling.

Ordstyreren, C. Jøppesen, foreslog, at „forlaget til program oversendes partiforeningerne til behandling, forinden det endelig vedtages af landsmødet.“

Hr. advokat Hazeland indledede. Joh. Johnsen fremsatte følgende forslag:

„Landsmødet giver sin tilslutning til det fra partistyret fremsatte forslag til forandring af partiprogramet og anbefaler det til vedtagelse af partiforeningerne.“

Dlasson fremsatte følgende til lægsforslag til Jøppesens forslag:

„Landsmødet anbefaler forlaget til partiprogram til vedtagelse af partiforeningerne.“

Jøppesens forslag med Dlassons til læg vedtoges.

Votering over hr. Johnsens forslag bortfaldt.

Mødet hævedes kl. 12.30.

Eftermiddagsmøde 26de mai kl. 2.30.

Ordstyrer: J. Edd. Retvedt.

Sekretær: A. Wereide.

Bed navneopraabet var følgende repræsentanter fraværende: A. Bay, H. Svendsen, P. Johnsen, R. Keyser, Svedberg, G. Gundersen, Olav Strøm, Andresen, A. Jensen.

Dagsordenens punkt 10: „Er det paafrævet, at de kvindelige fag- og arbeiderforeninger slutter sig sammen i et landsforbund?“ (fra Arbeiderpartiets kvindeforening) jattes under behandling.

Fru Marie Varsen indledede og fremsatte følgende forslag til resolution:

„Landsmødet finder, at det er paafrævet for de kvindelige fag- og arbeiderforeninger, at de slutter sig sammen til et landsforbund paa socialdemokratisk grundlag for derved bedre at kunne varetæ sine sociale og politiske interesser. Det henstilles desuden til de i partiet værende mandlige fag- og arbeiderforeninger om at agitere mere end hidtil blandt kvinderne.“

Frf. Helene Ugland fremsatte følgende forslag til resolution:

„Det besluttet at udsende en kvindelig agitator til at agitere blandt og organisere kvinder i tilslutning til socialdemokratiet samt i størst mulig udstrækning at arbejde for kvindernes deltagelse i bort og foreningsliv.“

M. Nilfen foreslog som tillægsforslag til fru Marie Varsens forslag: „Desuden henvises til forrige landsmødes resolution i denne sag.“

Fru Varsens forslag vedtoges med 6 stemmer.

Bed alternativ votering mellem M. Nilfens tillægsforslag og frf. Uglands forslag, vedtoges M. Nilfens med 39 mod 20 stemmer, der afgaves for frf. Helene Uglands forslag.

Mødet hævedes kl. 4.30.

Aftemødet 26de mai kl. 5.

Ordstyrer: C. Jeppesen.

Sekretær: Gottfr. Samuelsen.

Dagsordenens punkt 7: „Om forligs- og voldgiftsret i faglige tvistemåle“ toges under behandling.

D. Jensen indledede og fremsatte følgende forslag til resolution:

„Mødet anbefaler oprettelsen af forligsraad og voldgiftsretter i sagtvister mellem organiserede arbejdere og arbejdskjebere, bygget paa principet om lige repræsentation fra begge sider, tvungen forligsprøve efter den ene parts og bindende afgørelse efter begge parter forlangende. Saadanne voldgiftsdomstole lovfæstes.“

Aug. Nilfen fremsatte saadant forslag til resolution:

„Da spørgsmålet om forligs- og voldgiftsret ikke er behandlet i fagforeningerne, anser landsmødet ikke tiden inde til at ta standpunkt i sagen.“

Jak. Gopledal fremsatte følgende forslag til resolution:

„Landsmødet anbefaler fagforeningerne at virke hen til oprettelse af faglige voldgiftsdomstole, bygget paa overenskomst mellem arbejdskjebere og arbejdere. Landsmødet udtaler samtidig, at det for tiden ikke anser saglig voldgift fastslaaet ved lov paafrævet.“

D. Jensens forslag vedtoges med stor majoritet.

Aug. Nilfens forslag forkastedes med 37 mod 19 stemmer.

Jak. Gopledals mod 15 stemmer.

Man gik saa over til behandling af dagsordenens punkt 6: „Toldbeskatningen og lønreduktionerne“, der indlededes af Chr. H. Rnudsen, som fremsatte følgende forslag til resolution:

„1. Landsmødet udtaler i anledning toldbeskatningen og lønreduktionerne, — at det er en kjendsgjerning, at de mest nødvendige livsfornødenheder i stærk

grad er fordyret ved de senere aars store toldskatter;
 at denne fordyrelse falder i uforholdsmæssig grad og aldeles ubilligt paa arbeiderklassen;
 at arbeiderne allerede tidligere manglede evnen til at bære de saaledes paa den faldne store toldskatter, og
 at derfor de i den sidste tid fra arbeiderherreorganisationerne dikterede lønreduktioner kun kan virke ødelæggende paa arbeiderklassens økonomi.

2. For at modarbejde i nogen grad denne dobbelte udbytning af arbeiderklassen — stiller landsmødet en indtrængende opfordring til alle fagorganisationer at slutte sig til den etablerede faglige landsorganisation, for derved at gjøre sig istand til at sætte igang landet rundt en mest mulig kraftig agitation for en til livsfor nødighedernes fordyrelse ved toldskatten modsvarende forhøjet løn.

3. Videre stiller landsmødet en almindelig opfordring til arbeiderklassen at ile med at slutte sig til det socialdemokratiske arbeiderparti for ved valgurnen at erobre den politiske magt til varetagelse af sine interesser.

Ved voteringen bifaldtes Chr. Knudsens resolution, punkt 1 enstemmig, punkt 2 mod 9 stemmer og punkt 3 enst.

Derefter behandlede dagsordenens punkt 11: „Om fabriktilsynsloven og de i telegraf- og telefonvæsenet samt de elektriske anlægsselskaberne arbeiderne“ (fra Telefonarbejdernes forening.)

Kr. Stenrud indledede og fremsatte følgende forslag til resolution:

„Forjaaviddt arbejde med telegraf-, telefon- og elektriske anlæg ikke allerede gaar ind under fabriktilsynsloven af 27. juli 1892, henstiller mødet til statsmyndighederne, at denne for lov og lemmer jarefulde bedrift hurtigst mulig bringes ind under loven.“

Resolutionen vedtoges enstemmig.

Dagsordenens punkt 12: „Om lovbestemt kontrol med bagernæringen, specielt brødbægten“ (fra Murernes union).

Indleder Sverre Jversen, som fremsatte følgende forslag til resolution:

„Arbeiderpartiets 14. landsmøde udtaler bestemt ønske og krav om, at der ved lov blir fastsat, at alt husholdningsbrød kun blir solgt efter vægt og under sundhedsvæsenets kontrol.“

Forøbrigt mener mødet, at forholdet ikke kan bli ordnet fuldt tilfredsstillende, før bageribedriften gaar over til samfunds-mæssig drift.“

Denne resolution vedtoges enst.

Punkt 13 paa dagsordenen: „Om udbredelse af prisbillige socialistiske skrifter“ (fra Murernes union), hvilket emne indlededes af Thorsøe.

Der fremsattes følgende forslag til resolution:

I. Af N. Guldbrandsen:

„Partiet forpligtes til at anskaffe de forskjellige socialistiske skrifter, som blir at tilstille de forskjellige fagforeninger til salg blandt medlemmerne.“

II. Af Chr. Jessen:

„Det n. arb.partis 14. landsmøde henstiller til partistyret at ha sin opmærksomhed henbendt paa udbredelse af socialistiske skrifter.“

For at fremme dette spørsmål, anser mødet det for nødvendig, at der blir oprettet en socialistisk boghandel i Kristiania, som har at drive en planmæssig agitation gjennom organisationen.“

III. Af Joh. Rognes:

„Det henstilles til partistyret at sætte sig i forbindelse med folk, der maa ansees at være i besiddelse af betingelser for at skrive saadanne småskrifter, for derigjennem at fremme vor sag; eksempelvis frivillige studenter.“

G. Jepsen foreslog at henstille til partistyret at tage denne sag

under overbeieelse, og ved alternativt votering mellem denne henstilling og Guldbrandsens forslag, vedtoges henstillingen med 42 stemmer mod 22, der afgaves for Guldbrandsens forslag.

Jessens forslag vedtoges mod 12 stemmer og Rognes mod 3.

Mødet sluttede kl. 8.30.

Møde den 27de mai kl. 10 form.

Ordstyrer: J. Edb. Retvedt.

Sekretær: Gottfr. Samuelsen.

Nabneopraab foretoges og følgende repræsentanter var fraværende: H. Nilsen, D. Jensen, Sr. Kristiansen, C. Luft, A. Kristiansen, frk. Ugland, Aug. Johansen, Frankzen, E. Winnje, J. M. Gundersen og G. Anderson.

Protokollen for gaardsdagens møder oplæses og godkjendes efter et par bemærkninger angaaende en redaktionsforandring af hr. D. Ruuds resolution vedrørende punkt 9 paa dagsordenen, idet ordet „andre“ foran „forbudsforanstaltninger“ osv. besluttedes strøget, og angaaende D. Jessens resolution til punkt 7, i det sidste punktum, „og at saadanne voldgiftsdomstole lovfæstes“ var udeladt.

De paapegede mæiagtigheder besluttedes rettet i protokollen.

Man gif derefter over til behandlingen af punkt 5 paa dagsordenen: „Om egne hjem og jord for arbeiderne samt om jordspørgsmaalet i det hele“, der indleddedes af hr. Anders Jensen fra Høugsund, som foreslog den af ham iijor fremsatte og af landsmødet vedtagne resolution saalydende:

„J anledning det af d'hr. Myrbang og Skilbred for stortinget fremsatte forslag til regler for jordindkjøbsfondet finder mødet, at en unødigt

udstykning i smaa jordeiendomme til arbeiderne ikke vil betrygge deres økonomiske eksistens. Til løsning af dette spørgsmaal udtaler mødet sig for, at kommunerne af staten gives laan til indkjøb af eiendomme og opretter fællesbrug saa store som mulig, kontrolleret ved en af kommunen ansat praktisk uddannet jordbruger, der har at ansætte den fornødne arbejdsstyrke. Arbeiderne blir udbetalt en passende ugeløn, ligesom det hele nettoudbytte ved aarets opgjør tilfalder arbeiderne. Til udredning af sagen paalægges det partistyre at saa udredet en brochure om emnet snarest mulig.“

I h o r s ø e foreslog:

„Følgeledning af det af d'hr. Myrbang og Skilbred for stortinget fremsatte forslag til regler for jordindkjøbsfondet finder mødet, at en unødigt udstykning i smaa jordeiendomme til arbeiderne ikke vil betrygge deres økonomiske eksistens. Til løsningen af dette spørgsmaal udtaler mødet, at da det er til skade for samfundet, at den jordbrugende klasse paa grund af den paa jorden hvilende og stedse stigende gjæld ved offentlig og privat tvangssalg blir frataget deres produktionsmiddel, jorden, kræver mødet at det offentlige indløser saadan jord og derved sikrer den forrige eier brugsretten i den udstrækning, som gir plads for vedkommendes eget arbejde, dog saavidt mulig under hensyntagen til en for jordbruget i almindelighed hensigtsmæssig og kontrolleret drift.“

Advokat H a z e l a n d foreslog:

„Med hensyn til jord- og landarbeider-spørgsmaalet vil Arbeiderpartiets 14. landsmøde udtale, at det finder, at den trykkende stilling, hvori landarbeiderne og bønderne befinder sig paa grund af den kapitalistiske udbytning, ikke kan helt ophæves eller finde en tilfredsstillende ordning, før samtlige produktions-

midler, jorden iberegnet, er blit folkets jelleseie i overensstemmelse med første post i partiets program.

Men indtil det socialdemokratiske parti faar flertal blandt folket og dermed erobret statsstyrelsen, vil partiet i lighed med, hvad det gjør for by- og industriarbeiderne, kjæmpe for reformer, der delvis afhjælper den blandt landbefolkningen fremkaldte øieblikkelige nød, og fastholder da i første række som saadanne foranstaltninger: Offentlig tilhjælp til egne hjem og jord for landarbeidere, ordnet saaledes, at arbeiderne derved ikke blir stabnsbundne.

Mødet henviser desuden til partiets beslutning i sagen paa landsmødet i Fredrikstad.

Som yderligere skridt i denne retning anbefaler mødet oprettelse af kommunale fællesbrug, og at kommunerne i dette øiemed aabner adgang til laan af staten. Fællesbrugets udbytte bør tilfalde kommunen. Mødet henstiller derhos indtrængende til landarbeiderne gennem organisationen at varetæ sine særlige interesser.

Olav Strøm foreslog følgende tillægsforslag til den eventuelt vedtagne resolution:

„Endvidere vil partiet støtte „Sten-, jord- og bergarbeiderforbundet“ eller om det forandrer sit navn til „Norsk arbeidsmandsforbund“ med at danne sagforeninger overalt paa landsbygden til ivaretagelse af landarbeidernes særlige interesser.“

Bed alternativ votering mellem Anders Jensens og Thorsøes forslag paa den ene side og advokat Hazelands paa den anden, vedtoges Hazelands med 39 mod 35 stemmer, der afgaves for Anders Jensens forslag og Thorsøes ændringsforslag.

Strøms forslag forkastedes mod 14 st. Mødet hævedes kl. 12.30.

Østermiddagsmøde 27de mai kl. 1.30.

Ordstyrer: E. Jeppesen.

Sekretær: Gottfr. Samuelsen.

Punkt 8 paa dagsordenen: Stortingsvalget“ indledes af Olav Strøm, som fremsatte følgende forslag til resolution:

„Angaaende partiets deltagelse i de forestaaende stortingsvalg beslutter landsmødet:

„At partiets afdelinger i de forskjellige kredse skal søge valgamarbeide med De forenede norske arbeidersamfunds for- eninger paa grundlag af det af de 2 arbeiderorganisationers repræsentanter i den fælles forhandlingskomité enede grundlag, nemlig:

1. Eget norsk udenrigsstyre og eget norsk konsulatvæsen. Beslutning i konsulatsagen fattes i løbet af valgperioden.
2. Arbeide for voldgift og neutralitet.
3. Forsikring mod erhvervsudnygtighed, omfattende hele det norske folk.
4. Videre statsforanstaltning for at skaffe arbeiderne lettere og billigere adgang til at erholde jord og egne hjem.
5. Indførelse af 8 timers arbejdsdag ved statens arbeider og ved alle sundhedsfarlige bedrifter.
6. Repræsentationen fordeles forholdsvis.

Skulde mod forventning et saadant valgamarbeide med den anden arbeiderorganisation ikke opnaaes, og da venstrepartiet har afvist ethvert valgamarbeide med arbeiderpartiet, gaar partiets afdelinger selvstændig til valg og stiller egne kandidater.“

P. E. Guldbraugsen (Mosjø) fremsatte følgende forslag til resolution:

„Landsmødet anbefaler samarbeide med de andre demokratiske partier til kommende stortingsvalg, der hvor saa-

danne betingelser opnaaes, som fuldt ud er arbeiderne værdig som selvstændigt parti. Der hvor saadanne betingelser ikke opnaaes, udtaler mødet sig mod enhver alliance."

A. Wereide (Stavanger):

"Landsmødet finder ikke til anstændende stortingsvalg at kunne ved nogen beslutning hindre de enkelte valgkredse i at ordne sig efter som de lokale forhold tilfiger."

Først voteredes over hr. Wereides forslag, som forkastedes mod 5 stemmer. Derefter voteredes over P. C. Guldbrandsens forslag, der forkastedes mod 2 stemmer.

Endelig vedtoges Olav Strøms resolution enstemmig.

Da flere af de udenbys repræsentanter paa et tidligt stadium af eftermiddagen skulde forlade byen, var der fremkommen forslag om, at punkt 16: „Valg af redaktør, ordfører, øvrige partistyre, revisorer og suppleanter" tages under behandling og mødet gik derfor over til valg af redaktør. (Jeppesen frabad sig valg til redaktør.) Valget havde saadant udfald:

A. Buen valgtes med 71 stemmer. Dernæst havde Chr. H. Anudsen 8 og C. Jeppesen 1 stemme. Ialt afgaves 80 stemmer.

Som ordfører valgtes Chr. H. Anudsen med 66 st. Dernæst havde Jeppesen 10 st. Der var afgivet 76 stemmer.

Som øvrige partistyre-medlemmer valgtes: A. Hazeland (76 st.), Ludvig Meyer (68 st.), M. Nilsen (59 st.), D. Strøm (58 st.), D. Pedersen (54 st.), fru M. Varsen (50 st.) og C. Jeppesen (40 st.). Jeppesen erklærede ikke at ville modtage valget.

Som suppleanter valgtes derefter: A. Johnsson med 39 st., Chr.

Hornsrud 27 st., D. Anud 20 st., irf. Ugland 17 st. og A. Nilsen (Drammen) med 13 st.

Som revisorer valgtes med afflamation: Alfred Vælleberg, H. Keyser og Aksel Guldbrandsen.

Som suppleanter: C. Tust, Andreas Wichmann og Ole H. Tøkerud.

Det besluttedes at sende en repræsentant til arbeiderkongressen i Paris indeværende sommer.

Som repræsentant valgtes: Chr. H. Anudsen og som suppleant: A. Hazeland.

Jørgensen forespurgte om, hvad partistyret havde foretaget i anledning forrige landsmødes beslutning om at oprette diskussionskoler, hvortil partiets ordfører svarede, at han allerede paa forrige landsmøde var paa det rene med at denne sag burde realiseres; sagen havde været behandlet i partistyret, og man havde tænkt at realisere spørgsmaalet paa den maade, at man inden Kristiania arbeiderfamund søgte at faa oprettet en saadan diskussionskole.

Der besluttedes ajsendt følgende telegram til partifælle Ludvig Meyer:

„Det norske arbeiderpartis 14de landsmøde takker den afgaaede ordfører for al interesse nedlagt i partiets tjeneste."

Dagsordenens punkt 14: „Om dannelse af et agitationssfond ved indførelse af det saakaldte mærkesystem" (fra foreningerne „Manhem", „Freiheit" og „Markus Thrane") indleddedes af Alphonse Meyer, som fremsatte følgende forslag til resolution:

„Arbeiderpartiets 14de landsmøde anser det for nødvendig, at der oprettes et agitationssfond ved indførelse af mærkesystemet og anmoder partistyret om at iværksætte det saa snart som mulig."

Keyser foreslog: „Landsmødet

paalægger partistyret at udarbejde en henstilling til partiforeningerne at yde en frivillig kontingent til indtægt for et agitationsfond."

N. Meyers resolution vedtoges med 32 mod 32 st., idet ordførerens (Jeppe-
sens) stemme gjorde udslaget.

Rehvers forslag forkastedes enst.

Følgende forslag fra Sverre
Jørgensen, N. Gulbrandsen, T.
Braathen, D. Dieseth, N.
Berggraff, Thorsøe, J. H.
Werner, N. Meyer, P. D. Pet-
tersen forkastedes mod 4 st.

"Fra nu af og indtil 1ste juni 1907
indbetaler foreninger, der er indmeldt
i partiet, hvert halvaar en kontingent
af 50 øre pr. medlem til partiorganets
brug. Indbetalingsterminen er 1ste
juni og 1ste december. Foreninger, der
uafbrudt har betalt sin kontingent, er-
holder aktier for de indbetalte beløb.

Distrikter, hvor socialdemokratiske
partiblade er oprettede, erlægges ingen
kontingent. I tilfælde bladet ophører
at udkomme som socialdemokratisk parti-
blad, ophører denne foreningernes kon-
tingent."

Punkt 15 paa dagsordenen: Sta-
tistisk angaaende partior-
ganets udbredelse" (fra for-
eneingerne „Manhem“, „Freiheit“ og
„Markus Thrane"), indledes af P.
D. Petersen, der fremsatte føl-
gende forslag til resolution:

„Arbeiderpartiets 14de landsmøde
udtaler sin tilslutning til oprettelse af
en statistik over hvor mange procent af
medlemmerne i hver fagforening, til-
sluttede „Det norske arbeiderparti“, er
abonnenter af partiorganet. Denne
statistik offentliggøres mindst en gang
hvert kvartal."

P. D. Petersens forslag optoges
til votering. Første punkt vedtoges mod
8 st. 2det punkt: „Denne statistik

offentliggøres mindst en gang hvert
kvartal" forkastedes med overbeviende
majoritet.

Angaaende stedet for næste lands-
mødes afholdelse vedtoges:

„Det overlades til partistyret at
bestemme tid og sted for næste lands-
mødes afholdelse", vedtaget mod 4 st.

Som repræsentant til styret for
„Arbeidernes aktietrykkeri" valgtes P.
N. Pettersen.

Protokollen oplæstes og godkjendtes.

Bah fremsatte forslag om, at det
væsentligste af debatten indtages i den
trykte protokol, i overensstemmelse med
13de landsmødes protokol. Forslaget
forkastedes mod 5 st.

Muligt frav paa diæt til partistyrets
medlemmer besluttedes overladt styret
at ordne.

*

Under mødet indløb nedenstaaende
4 telegrammer og et brev:

Fra „Socialdemokratisk forening" i
Bergen:

„Med haab om heldig taktik gratu-
leres landsmødet."

Fra arbeiderforeningen „Fremad",
Kristiansand:

„Vhønsker med mødet. Leve organi-
sationen og solidariteten."

Fra Moss:

„Socialdemokrater i Moss hilser
mødet. Held og lykke til arbeidet!"

Fra Hvaler „demokratiske klub":

„Det norske arbeiderpartis 14de
landsmøde! Til lykke med forhand-
lingerne — og tak til astraedende ord-
fører.

Med socialdemokratisk hilsen.

N. Frick."

„Kjøbenhavn, 24. mai 1900.

Kjære norske partifæller.

Modtag i anledning af eders landsmøde en hjertelig hilsen fra mig og danske socialdemokrater. Gid eders arbejde maa naa et for gamle Norge, for Nordens enhed og for det internationale broderskab godt resultat. Leve socialdemokratiet.

A. C. Meyer.“

Dirigenten afsluttede mødet med en opfordring til deltagerne om at drage ud og agitere for socialismen.

C. Jeppesen,
ordfører.

Gottfr. Samuelsen,
sekretær.

A. Wereide,
sekretær.